

Effektrapport 2020

→ Under 2020 anpassade Röda Korset i Sverige sin verksamhet för att möta humanitära behov kopplade till pandemin. Nya volontären Linnea Kjellén i Häbo delade bland annat ut biblioteksböcker till riskgrupper.

Röda Korsets arbete spänner över många områden och med stor geografisk spridning. Denna effektrapport fokuserar på tre områden som visar bredden och ger fördjupad kunskap om effekten av vårt arbete.

1

**Nationell kris
med fokus på
coronapandemin**

2

**Sjukvård för
papperslösa
personer**

3

**Hjälp till flyktingar
i Bangladesh**

Inledning

Vi är medlemmar i Giva Sverige som är branschorganisationen för tryggt givande. Det betyder att du som givare kan vara trygg i att Röda Korset förvaltar din gåva på ett bra sätt. Vi tillämpar Givas etiska kvalitetskod för etisk insamling, intern kontroll och styrning, redovisning och effektrapportering.

Varje år ger Röda Korset därför ut en effektrapport som berättar om vilken nytta vår organisation gör. Rapporten syftar till att ge en bättre inblick i vårt arbete, våra mål och framför allt resultatet och effekterna av vårt arbete.

Med nyckeltal och exempel lyfter vi upp vad vi gjort under året och vilken effekt insatserna fått. En del effekter är lättare att påvisa, för andra gör vi en uppskattning eller hypotes. Långsiktiga effekter kan ibland vara svåra att mäta. Men eftersom vi är på plats före, under och efter kriser och katastrofer, kan vi se vilken skillnad vi gör för människor. ○

← Sofi Alam, 8 år, bor i flyktingförläggningen Cox's Bazar i Bangladesh. Här gör han en high five med Shariar Morshed Saad från Röda Korset.

← Volontärerna Nubbe Fransson och Bushra Yeasmin Esha hjälpte till vid Lunds sjukhus under coronapandemin.

Innehåll

Det här är Röda Korset s. 4

Våra arbetsområden, våra grundprinciper, vårt sätt att arbeta och hur vi är organiserade.

Tre fokusområden s. 6

Vi redogör kort för vilka fokusområden vi valt ut. Dessa visar bredden av vårt arbete under 2020.

1 Nationell kris med fokus på coronapandemin s. 8

Pandemin påverkade vår verksamhet. Vi anpassade vårt arbete och fokuserar på att fortsätta stärka krisberedskapen i Sverige.

2 Sjukvård för papperslösa personer s. 14

Vår tillgänglighet för stöd och råd via telefon samt online ökade. Vi fortsätter arbeta för att alla ska ha rätt till vård, oavsett om du är papperslös eller migrant.

3 Hjälptillflyktingar i Bangladesh s. 20

Sedan 2018 arbetar vi på plats i flyktingförläggningen Cox's Bazar i Bangladesh. Vårt mål är att fortsätta med våra insatser inom sanitet och hygien – och rädda liv.

Röda Korset i siffror

643

lokalföreningar
i Sverige

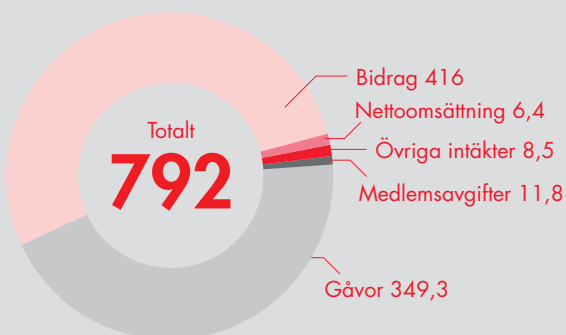
26 000

volontärer i Sverige

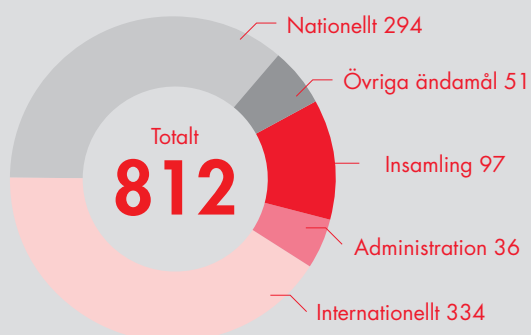
192

nationella rödakorsföreningar
finns globalt

Verksamhetsintäkter (mkr)

Kostnadsfördelning (mkr)

Detta är vi

Röda Korset hjälper människor som drabbas av kriser och katastrofer över hela världen. Tack vare miljontals volontärer når vi fram, även när det är svårt. Välkommen till vår värld.

Våra tre arbetsområden

Kris och katastrof

Röda Korset är världens främsta katastroforganisation. Tack vare miljoner lokala volontärer i hela världen kan vi snabbt vara på plats vid en kris eller katastrof för att hjälpa drabbade.

Hälsa och vård

Vi kämpar för rätten till god och jämlik hälsa. Vi erbjuder vård och behandling, aktiviteter som främjar hälsa och välmående samt ger psykosocialt stöd vid påfrestande händelser.

Folk rätt och skydd

Varje människa har rätt att söka skydd och varje barn har rätt att få leva med sin familj. Världen över kämpar Röda Korset för att återförena splittrade familjer, stötta människor på flykt och se till att människors rättigheter i krig och fångenskap respekteras.

Den internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsen

- 192 nationella föreningar – en i nästan varje land på jorden.
- Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen, IFRC, har sitt säte i Schweiz och samordnar alla internationella uppdrag vid exempelvis akuta katastrofer.
- Vid sidan om den nationella föreningen på plats är Internationella rödakorskommittén, ICRC, rörelsens ansikte utåt i krig och konflikt. Ofta är ICRC den enda internationella organisation som tillåts verka i konflikttrabbade områden.

→ En flodväg sköljde genom Västra Uganda i maj 2020 och förstörde hem och odlingar. Röda Korset är på plats och bedömer skadorna.

Vårt uppdrag

Att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och säkerställa respekten för varje människas värdighet.

Vår organisation

Svenska Röda Korset är en allmännyttig ideell förening som grundades 1865. I dag är vi Sveriges största humanitära frivilligorganisation, med omkring 26 000 volontärer i 643 lokalföreningar, kretsar, spridda över hela landet. Svenska Röda Korset är en viktig förening i den internationella rödakorsrörelsen och en stor bidragsgivare till föreningar i andra länder.

Vårt strategiska arbetssätt

- Handlingskraftigt – vi agerar medmänskligt i en samlad organisation.
- Målinriktat – vi arbetar för att minska risker för att kris och katastrof ska uppstå.
- Stärkande – vi stärker människors och samhällets motståndskraft mot kriser och deras återhämtningsförmåga efter kris.
- Preventivt – vi förhindrar och lindrar lidande för människor som drabbas av kris och katastrof.
- Opinionsdrivande – vi påverkar beslutsfattare till utsatta människors försvar och för att internationell rätt ska respekteras.

Våra grundprinciper

Humanitet

Vi arbetar för att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och värna respekten för varje människas värde.

Opartiskhet

Vi hjälper nödställda oavsett nationalitet, etnisk tillhörighet, religion, samhällsställning eller politisk åsikt.

Neutralitet

Vi väljer inte sida i fråga om politik, etnisk tillhörighet, religion eller ideologi.

Självständighet

Vi agerar självständigt. På nationell nivå hjälper vi ibland staten inom det humanitära området, men behåller ett oberoende som gör att vi alltid kan handla i enlighet med våra egna grundprinciper.

Frivillighet

Vi är en organisation som bygger på frivillighet utan egen vinning.

Enhet

I varje land finns bara en nationell rödakorsförening. Den ska vara öppen för alla, och den humanitära verksamheten ska omfatta hela landet.

Universalitet

Alla nationella föreningar är jämlika och har samma ansvar och skyldigheter att bistå varandra.

Tre fokusområden

Vårt arbete spänner över många områden och med stor geografisk spridning. Därför har vi i denna effektrapport valt att fördjupa oss i tre områden som representerar vårt arbete. Inom varje område beskriver vi våra mål och resultat samt de effekter vi uppnår på kort och lång sikt. Vi beskriver även vår metod, våra resurser och de lärdomar vi har dragit för att ge en fördjupad förståelse för vårt arbete och den effekt vi uppnår. Inom varje fördjupning hänvisar vi också till vilka globala mål området arbetar mot.

1

Nationell kris med fokus på coronapandemin. Vi berättar om vår viktiga roll som krisberedskapsaktör i Sverige och vårt mål att fortsätta utveckla vår krisledningsorganisation och våra förutsättningar att agera i kris. Vi visar vad vi åstadkom för hjälp till de som drabbades av coronapandemin.

2

Sjukvård för papperslösa personer. Vi arbetar för att sjukvård ska erbjudas alla människor, oavsett rättslig ställning i Sverige. Vårt mål är att fler personer som lever i utsatthet och behöver vård ska få hjälp. Våra insatser under året ger effekter både på kort och lång sikt.

3

Hjälp till flyktingar i Bangladesh. Vi fortsätter vårt viktiga arbete inom hygien och sanitet i Cox's Bazar i Bangladesh. Denna insats visar hur vi arbetar brett och långsiktigt, samt hur liv kan räddas genom investeringar i motståndskraftiga samhällen.

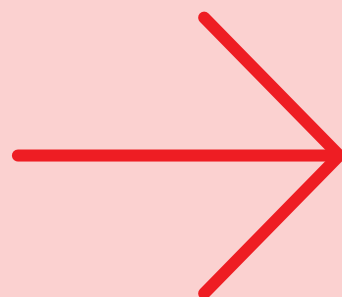

← Skolverksamheten i Sverige påverkades under coronapandemin. På Sofielundsskolan i Malmö anordnade Röda Korset en frukostklubb för eleverna. På bilden: Amanda Galfi Björkman och Tara Edjamamd.

→ Lau Dahlgren, sjuksköterska på Röda Korsets vårdförmedling, hjälper papperslösa personer och migranter.

← Volontärer hjälper en flykting med funktionsnedsättning i Cox's Bazar.

1

→ Att handla mat till riskgrupper blev en viktig medmänsklig uppgift under pandemin.

Nationell kris med fokus på coronapandemin

För att stärka Röda Korsets roll i kriser behöver vi ge fortsatt stöd och utbildning till våra lokalföreningar, våra volontärer samt vår krisledningsorganisation.

R

öda Korsets ska vara ett stöd till samhällets beredskap och agera i kris och vid väpnad konflikt. Vi ska vara på plats oavsett om krisen är stor eller liten, lokal eller nationell, samhällelig eller personlig – och vi ska agera inom fyra timmar.

Dessa ambitioner, som uttrycks i förordningar och styrdokument, förpliktigar. Därför fokuserar vi på att ytterligare stärka vår roll som krisberedskapsaktör. I alla kommuner ska Röda Korset ha en beredskap att agera via våra lokalföreningar eller med stöd från vår nationella krisledning.

För att uppnå detta behöver vi ge stöd till att bygga lokalföreningarnas beredskapsförmåga och fortsätta utveckla vår krisledningsorganisation. Vi behöver 20 000 volontärer som är utbildade och övade, några av dessa i specialroller såsom Första Hjälpare, Insatsledare, Krisstödjare och Logistiker.

Vår förändringskedja 2021

Insats	Förväntat utfall	Effekt kort sikt	Effekt lång sikt
Utveckling och genomförande av utbildningar inom lokalföreningars beredskap i samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)	Ökat antal individer utbildade och utrustade inom krisberedskap och totalförsvaret	Stärkt civilsamhälle	Förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och säkerställa respekten för varje människas värdighet
Digitalt tillgängliggöra information om lokal beredskap för allmänhet och volontärer	Ökat antal individer som nås av information om krisberedskap och totalförsvaret	Stärkt beredskap – förmåga att agera vid kris – fler kommuner med beredskapsindex >4	
Stötta lokalföreningar i att tillsammans med kommuner arbeta fram krisberedskapsplaner	En stärkt finansiering	Snabbt på plats vid kris eller katastrof för att hjälpa drabbade	Ingen som är drabbad av en kris eller väpnad konflikt ska känna sig utan stöd
Utrusta volontärer inom lokalföreningars beredskap med kläder och material Vi etablerar kontakter på alla nivåer med relevanta myndigheter	Samverkan med andra aktörer	Röda Korset ses som en aktör inom krisberedskap med en kompetens både i operativ verksamhet och inom strategisk utveckling	

→ Volontären Anita Norling tillverkar ansiktsvisir av overheadblad. Många ville hjälpa och engagerade sig under pandemin.

145

kommuner i vilka Röda Korset ska ha minst en kvalitets-säkrad beredskapsplan

20 000

volontärer ska vara utbildade i att agera vid kris år 2025

Vår förändringskedja för 2021

Under 2021 kommer Röda Korset fortsätta bygga lokal-föreningarnas beredskapsförmåga med fokus på utveckling av beredskapsplaner och övningsaktiviteter. Röda Korset ska ha minst en kvalitetssäkrad beredskapsplan i 145 kommuner. Vi samordnar våra volontärer som har specialroller i krisinsatser och säkerställer att de får utbildning och övningstillfällen. Vi kommer fortsätta att utveckla vår krisledningsorganisation och kontakterna med relevanta myndigheter – och tillsammans hitta samarbeten inom krisberedskap och totalförsvaret.

År 2025 har vi tydligt stärkt vår förmåga att snabbt och kompetent agera vid händelser under hela krisförloppet, på alla samhällsnivåer och i hela landet. Röda Korset är en synlig, efterfrågad och nödvändig aktör inom svensk krisberedskap. Vid alla större kriser ska ingen känna att de inte fått ett medmänskligt stöd i stunden.

Så når vi tänkta effekter

Flyktningmottagande, skogsbränder, stormar och nu senast coronapandemin har visat att stat och myndigheter har svårt att hantera större kriser på egen hand. Deras ansvar och förmåga är i stor utsträckning begränsad till det mest akuta skedet. Samhällets och medborgarnas krishantering vilar därför också på enskilda individer, frivilligorganisationer och spontanfrivilligas insatser.

Det finns ett behov av en beredskap som kan stötta vid oro och osäkerhet vid kriser. Vid sidan av detta bedöms Sverige idag stå inför ett antal säkerhetspolitiska hot.

Vi ser också att det finns ett behov av att hantera allmänhetens engagemang och de som söker sig till oss för att hjälpa till, så kallade spontanfrivilliga.

Röda Korset har, genom sin närvaro i stora delar av landet och kännedom om lokala förhållanden, en god förmåga att identifiera trender och impulser så att tidiga och förebyggande insatser kan sättas in. Genom närvaro i vardagen skapar vi förutsättningar att kunna agera i kris.

Röda Korset har två nivåer för krishantering – lokal och nationell. Lokala händelser ska kunna hanteras av en

Under pandemin 2020 genomfördes insatser i 252 kommuner.

eller flera lokalföreningar (med möjlighet till nationellt stöd). För händelser med regional eller nationell påverkan finns beredskap att starta en nationell krisledning. Vår inriktning är att hantering i första hand ska ske på lokal nivå. Därför har vi de senaste åren fokuserat på att stärka lokalföreningarnas möjlighet att agera vid olyckor och allvarliga händelser.

Så styrker vi vår metod

Vid en kris behöver alla vara förberedda och känna till sin uppgift och sitt mandat samt hur beslutsvägar och samarbete ska ske. Då ökar allas förmåga att ge det stöd som behövs. Därför utbildar och utrustar vi våra lokalföreningar och volontärer. På så vis kan vi förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa samt säkerställa respekten för varje människas värdighet i en kris eller väpnad konflikt.

Målgrupp

Röda Korset ska vara en del av samhällets beredskap. Vi ger människor som drabbats av en kris stöd i form av första hjälpen, psykologisk första hjälpen, information, basala behov som mat, vatten och tak över huvudet samt stöd i logistik. Detta görs via volontärer. I alla kommuner ska vi ha beredskap att agera via våra lokalföreningar eller med stöd från våra nationella krisledning. ○

← Volontärer informerar boende i Lindängen i södra Malmö. Behovet av psykosocialt stöd och information var stort under pandemin.

3 170

samtal där personer fick stöd

16 700

unika sidvisningar på webbportalen för psykisk hälsa

34 844

leveranser av mat och medicin gjordes

Resultat och effekt 2020

Insats	Utfall	Resultat	Effekt kort sikt	Effekt lång sikt
Mat- och medicin-distribution lokalt Vintervärme med julpaket och matkassar till familjer i utsatta situationer	100 kommuner	34 844 leveranser av mat och medicin 2 200 levererade matkassar och julpaket	Riskgrupperns grundläggande behov möttes Stöd i att klara vardagen erhöles Barnfamiljer stimulerades till aktiviteter	Minskad utsatthet och isolering Minskad ohälsa
Distribution av skyddsutrustning	Leverans av produkter till ett värde av närmare 3 miljoner svenska kronor	60 företagsdonationer 38 förmedlade leveranser	Minskad brist på skyddsutrustning till myndigheter och vårdinrättningar	Utvecklad beredskapsförmåga och samverkan mellan Röda Korset och externa parter
Stödtelefon Webbportal för psykisk hälsa Kristält vid sjukhus	419 timmars samtalsstöd Upprättad webbportal 6 sjukhus	3 170 hanterade stödsamtal 16 700 unika sidvisningar 3 605 människor nåddes vid kristält	Minskad oro och informationsbrist	Minskad ohälsa Ökad kunskap
Informationsinsatser Trygga mötesplatser i socioekonomiskt utsatta områden	21 insatser i 14 områden	18 454 människor nåddes med information och aktiviteter på mobila mötesplatser	Minskad informationsbrist Ökat välmående genom gemenskap och fysiska aktiviteter	Minskad smittspridning genom ökad kunskap Minskad ohälsa

Så mäter vi resultat

För centralt samordnade insatser inhämtas data löpande från projektledare/insatsansvariga. Lokalföreningar rapporterar via en enkät som skickats ut veckovis under hela året. Vi använder oss av statistiska säkra metoder där ett medeltal beräknas

baserat på inrapportering från lokalföreningar. Vi genomför också föreningsenkäter och intervjuer samt mäter antal kvalitetssäkrade beredskapsplaner, antal utbildade volontärer inom särskilda roller och våra faktiska krisinsatser.

Vi bidrog till minskad utsatthet, minskad ensamhet och minskad risk för psykisk och fysisk ohälsa.

Vi stärkte förmågan att agera i kris och anpassade våra verksamheter efter de nya behoven.

7 347

nya volontärer
rekryterades

25 %

av kommunerna
har minst en
lokal förening med en
kvalitetssäkrad
handlingsplan

400

lokal föreningar ställde
om och anpassade
sin verksamhet

→ Narin Almohamad och Sara Ericsson handlar mat till riskgrupper. De är några av de tusentals personer som anmälde sig som volontärer under coronakrisen.

Året med corona

Under 2020 genomförde Röda Korset en av de större nationella krisinsatserna på senare år. Lokalföreningarna visade handlingskraft och innovation i att möta målgruppens behov trots att pandemin medförde restriktioner och stora påfrestningar.

Tillsammans med andra organisationer och statliga, regionala och kommunala aktörer bidrog Röda Korset starkt till minskad utsatthet, minskad ofrivillig isolering och ensamhet samt minskad risk för psykisk och fysisk ohälsa. Förmågan att agera i kris ökade hos lokalföreningar och volontärer, och lokalföreningarna agerade på nya och förändrade behov med ändamålsenliga verksamheter. Den digitala omställningen påskyndades, och nya digitala alternativ integrerades i ordinarie verksamhet.

Röda Korset bedrev ett påverkansarbete om utsatthet kopplat till konsekvenserna av pandemin. Påverkansarbetet fick stor synlighet och genomslagskraft både allmänt och hos beslutsfattare. Flera större mycket välbesökta digitala konferenser anordnades, och flera rapporter som togs fram fick stor spridning och medialt genomslag.

Mål 2020

- SRK har tydligt stärkt sin förmåga att snabbt och kompetent agera vid händelser inom hela krissskalan, under hela krisförloppet, på alla samhällsnivåer och i hela landet.
- SRK är en synlig, efterfrågad och nödvändig aktör inom svensk krisberedskap.
- I hälften av landets kommuner ska minst en lokal förening ha en beredskapsplan.

Våra resurser

Vi finansierar våra insatser med medel från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), från privata givare och företag. Vi kommer aktivt söka medel även från Försvarmakten och Socialstyrelsen samt uppmuntra våra lokalföreningar att söka medel lokalt för sin krisberedskap.

Resurser

Intäktsfördelning, kostnader fördelning från årsberättelsen

Nationella coronainsatser 2020

Finansiell insats (summa direkta intäkter)	14,1 mkr (statliga bidrag, medel från stiftelser och privata bolag)
Anställda heltid	15
Frivilligtimmor	18 000

Resultat och lärdomar

Under 2020 ställde mer än 400 lokalföreningar om och anpassade sina verksamheter för att möta humanitära behov kopplade till pandemin. 410 000 gånger fick någon stöd av Röda Korset. Insatser genomfördes i 252 kommuner och 7 347 nya volontärer rekryterades. Utbildningar och verksamheter digitaliserades och ställdes om till utomhusaktiviteter.

2020 fanns det i 25 procent av kommunerna minst en krets med en kvalitetssäkrad beredskapsplan. Dock såg vi att många fler lokalföreningar agerade under coronakrisen och därför ser vi att fler föreningar har en förmåga att agera.

Utvärderingar och intervjuer genomfördes för särskilda insatser, dels löpande för att identifiera förändrade behov och ställa om responsen, dels efter avslutad insats. De utvecklingsområden som identifierades är genomförande av behovs- och utsatthetsanalyser, ytterligare förbättrade rapporteringsstrukturer, anpassning av krisberedskapsplaner samt stöd för samverkansformer och övergripande centrala avtal/överenskommelser för snabbare leverans.

Pandemin har tydliggjort den starka kopplingen mellan verksamheter som möter humanitär utsatthet och förebygger ohälsa, och krisberedskap. Att omvärldsbevaka, genomföra behovsundersökningar och lokala krisberedskapsplaner är en förutsättning för att förbereda oss när krisen kommer. Engagemanget att hjälpa till vid kriser är också fortsatt stort. Vi behöver tillvarata detta bland annat genom de möjligheter som en ökad digitalisering ger. ○

2

→ Hos Röda Korset i Skärholmen, söder om Stockholm, vaccineras papperslösa personer mot covid-19.

Sjukvård för papperslösa personer

Tack vare utökade öppettider i vår stödtelefon kunde fler personer få hjälp. Vi fortsätter lyfta papperslösa personers utsatthet och arbetar för att alla ska få sina vårdbehov tillgodosedda.

Röda Korset arbetar för att säkerställa tillgång till vård för papperslösa personer och andra migranter som drabbats av kris och katastrof och riskerar att falla utanför samhällets skyddsnät. Detta kan bero på juridiska hinder som begränsande och otydlig lagstiftning eller praktiska hinder som brist på information, språksvårigheter och rädsla för myndigheter. Vi anser att hälso- och sjukvård alltid ska erbjudas utifrån medicinska behov – oavsett personens rättsliga ställning i Sverige.

Det är svårt att uppskatta antalet papperslösa personer i Sverige eftersom många inte är registrerade av myn-

digheter, saknar personnummer eller undviker kontakter med det offentliga. Vi vet dock att det rör sig om tusentals personer och tyvärr ökar gruppen i takt med en ökad utsatthet i samhället.

På Röda Korsets vårdförmedling i Stockholm kan papperslösa personer få tillgång till vård- och informationsinsatser av hälso- och sjukvårdspersonal. Vårdförmedlingen har även ett nationellt uppdrag där man via telefon, mejl och sms kan få information, råd, stöd och hänvisning till den ordinarie vården, eller till andra vårdgivare som tar emot målgruppen.

Vi jobbar för att hälso- och sjukvård alltid ska erbjudas utifrån medicinska behov – oavsett en människas rättsliga ställning i Sverige.

Vår förändringskedja 2021

Insats	Förväntat utfall	Resultat	Effekt kort sikt	Effekt lång sikt
Nationell rådgivnings-telefon	Nationell rådgivning som hålls öppen cirka 20 timmar per vecka	Hantering av cirka 1400 ärenden	Fler personer som lever i utsatthet får konsultation av vårdförmedlingen	Minskat fysiskt och psykiskt lidande och ökad livskvalitet hos målgruppen
Patientkonsultationer på mottagning	Patientmottagning med ordinarie öppettider: mån-tors kl 9-16, fre kl 9-12 Det innebär 31 timmar per vecka	830 konsultationer på mottagningen	Ökad fysisk och psykisk hälsa och en möjlighet att bibehålla eller förbättra sin hälsostatus	Stärkta förutsättningar för ökat förtroende inom målgruppen för Röda Korsets vårdförmedling
Påverkansarbete kopplat till tillgång till vård/smittskyddsvård	Uppföljande kontakter med samtliga (21) hälso- och sjukvårdsregioner vad gäller tillgång till vård/smittskyddsvård för migranter i utsatthet	Flertalet regioner följer rekommendationer från Röda Korset	Fler regioner uppmärksammar målgruppen och anpassar sitt arbetssätt för att bättre säkerställa tillgång till smittskyddsvård	Regionerna ger vård utefter medicinska behov oberoende av patientens juridiska status

Så når vi tänkta effekter

Röda Korset arbetar för alla människors lika värde och rättigheter, där humanitära behov ska avgöra vilka insatser en person bör få, inte personens rättsliga ställning i Sverige. Vi arbetar för att befintlig lagstiftning om tillgång till vård ska tillämpas, bibehållas och förbättras. Genom att erbjuda rådgivning till sjukvårdsregioner och till målgruppen själva är vår förhoppning att fler som lever i papperslöshet ska få sina vårdbehov tillgodosedda.

Genom ett aktivt påverkansarbete lyfter vi också målgruppens utsatthet och hjälper sjukvårdsregionerna att nå målgruppen med de behandlingsinsatser de har rätt till.

Målet är att sjukvårdsregionerna i sin sluten- och primärvård ska tillgodose papperslösa personers behov av vård, men vi ser att vårdförmedlingen kommer behövas under överskådlig tid. Vi ser med oro på en samhällsutveckling där det sociala skydds nätet glesas ut, med risk för mer ojämlikhet mellan folkbokförda och andra personer som vistas i landet. Det gäller såväl tillgång till vård som andra sociala insatser av till exempel socialtjänst. Vi oroas också över att lagen om vård för papperslösa 2013 nu ifrågasätts.

Så styrker vi vår metod

Att ge direkt vård och stöd till enskilda patienter och samtidigt bedriva påverkansarbete gentemot den offentliga vården och berörda myndigheter är en metod som fungerar – det vet vi av erfarenhet. Personer kommer till oss eller ringer när de inte får vård på annat håll och vi vet att det idag finns en exkluderande lagstiftning som beror på legal status i Sverige, vilket omöjliggör allas rätt till jämlik hälsa. Men det finns också brist på kunskap och information hos vården som i sig gör att personer nekas vård. Vi lyssnar på våra patienter vilket ger oss förståelse för de hinder papperslösa personer möter. Detta ger oss underlag att påverka den offentliga vården genom att direkt peka på de brister eller missförstånd som finns. I ett flertal fall har vi genom att stödja vårdgivare verkat för bättre kunskapsstöd till egen personal, vilket i sig är bra för patienten.

Vi vet att andra frivilligorganisationer delar samma bild och vi för en dialog med andra aktörer och vårdgivare kring de hinder som finns och hur man kan överbrygga dessa. I flera rapporter har vi kartlagt tillgången till vård i olika regioner, samt beskrivit de humanitära konsekvenser som vi möter.

Våra resurser

Vårdförmedlingen har tre anställda sjuksköterskor, varav en är distriktsjuksköterska, samt en anställd kurator. Utöver detta är ett flertal hälso- och sjukvårdspersonal knutna till verksamheten på frivilligbasis, inklusive läkare, sjukgymnast och psykolog.

Verksamheten finansieras av medel från kommunen, regionen, staten samt av Röda Korsets egna insamlade medel. De största utgiftsposterna är personalkostnader, tolkkostnader och läkemedel. ○

Resurser

Finansiell insats (summa direkta intäkter)	2,8 mkr (statliga bidrag 78%, kommunbidrag 14% och egna insamlade medel 8%)
Anställda heltid	3,63 (3 sjuksköterskor, 1 kurator)
Antal frivilliga	Läkare, sjukgymnast, optiker och psykolog (uppskattning på antal frivilligtimmar: 150)
Pro bono (material)	Medicinsk utrustning, sjukvårdsmaterial

830

papperslösa patienter
förväntas vårdförmed-
lingen kunna ta emot
under 2021

20

timmar per vecka
förväntas vår nationella
telefonrådgivning
hålla öppet

← Mathilde Gray är sjuk-
sköterska på vår vårdför-
medling. Här erbjuder
hon vård och information
till utsatta personer.

486

patienter har fått vård under 2020

70 %

fler telefonärenden togs emot av vårdförmedlingen, jämfört med 2019

1

kuratorstjänst tillsattes på vårdförmedlingen då behovet ökade

Målgrupp

Vi vänder oss till papperslösa personer och asylsökande men även personer som har tillstånd att vistas i Sverige men som saknar tillgång till subventionerad hälso- och sjukvård.

Vårdförmedlingen under pandemin

Under 2020 höll vårdförmedlingen öppet när många andra verksamheter stängde ner, men anpassningar genomfördes för att möta nya behov och förutsättningar kopplade till pandemin. Fysiska möten kompletterades med digitala vårdmöten.

Vi såg ett ökat tryck på vår nationella telefonrådgivning och vi ökade från 8 till 22,5 timmar per vecka. Många hade frågor om tillgång till vård, om corona samt om vaccin. Vi möter en patientgrupp som lever i utsatthet där tillgång till korrekt och anpassad information är en brist. Likaså bedrev vi påverkansarbete kopplat till vaccin mot covid-19.

Under inledningen av pandemin uppmärksammade vi en ny patientgrupp som på grund av stängda gränser och inställda flyg fastnade i Sverige och inte kunde ta sig hem. Personer som saknade sjukvårdsförsäkring hade svårt att få vård och tillgång till livsviktiga läkemedel.

En kuratorstjänst tillsattes också på vårdförmedlingen då vi såg ett stort behov av kurativa insatser, inte minst hos unga ensamkommande där psykisk ohälsa är en riskfaktor.

Resultat och lärdomar

Vår erfarenhet visar att vårdförmedlingens insatser är fortsatt viktiga för våra patienter, och för andra vårdgivare. Totalt har vi under 2020 gett vård till 486 patienter, vilket står sig väl i jämförelse med 2019 då siffran var 502. Detta tyder på en tydlig tillit till verksamheten – man kontaktar och besöker Röda Korset även i händelse av kris.

Generellt är det svårt att mäta resultat för papperslösa personer och andra migranter eftersom många kontakter är kortvariga. Patienterna är också mindre benägna att svara på uppföljande enkäter. Men vissa patienter kan vi följa över tid för att få en bättre bild över deras hälsa. I dessa fall ser vi mer konkreta och positiva effekter av våra insatser.

Tack vare rådgivningstelefonens utökade öppettider kom fler personer i kontakt med oss och fick hjälp. Under 2020 hade vi 1 263 kontakter via telefon, mejl och sms, att jämföra med 754 kontakter under 2019. Detta visar på det stora behov av vård som finns hos målgruppen men som av olika anledningar inte blir tillgodosett. Vårdförmedlingen

→ Under pandemin har Röda Korset genomfört anpassningar för att möta nya behov och förutsättningar.

ses även som en viktig kunskapskälla och offentliga vårdgivare/sjukvårdsregioner vänder sig till oss när de har behov av stöd i frågor kring papperslösa personers rätt till vård.

Nationella rådgivningstelefonen förväntas ge effekter både på kort och lång sikt. På kort sikt är målet att fler personer som lever i utsatthet ska få konsultationer som leder till vård hos vårdgivare i den region de befinner sig. Effekten på lång sikt är ett minskat fysiskt och psykiskt lidande, ökad resiliens och livskvalitet.

Patientkonsultationer på mottagningen i Stockholm förväntas ge förbättrad fysisk och psykisk hälsa på kort sikt, samt på lång sikt ett ökat förtroende för verksamheten.

Vi bedriver också påverkansarbetet på olika nivåer. Genom att uppmärksamma sjukvårdsregionerna på målgruppens behov kan deras arbetsätt anpassas för att bättre säkerställa tillgången till vård- och smittskyddsvård. En effekt på lång sikt är att regionerna ökar sin förmåga att bedöma och ge vård till målgruppen utifrån medicinska behov oberoende av patientens juridiska status.

Så mäter vi resultat

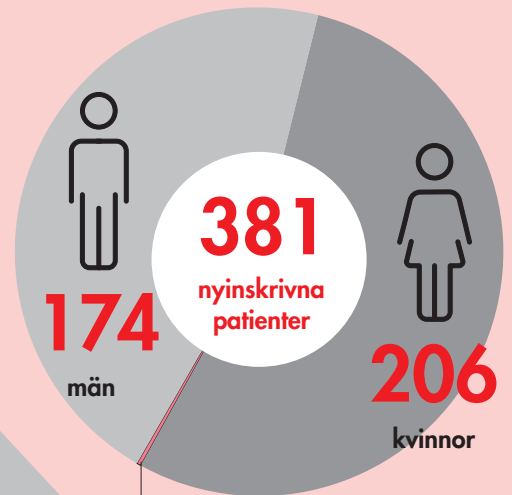
Vårdförmedlingen använder ett patientjournalssystem med uppgifter om antal personer, kön, ålder och vilken kategori av vård man sökt. Annan mätdata är antal inkomna ärenden via våra rådgivningstelefoner samt antalet patienter som kommer till vår mottagning för vård. ○

Mål 2020

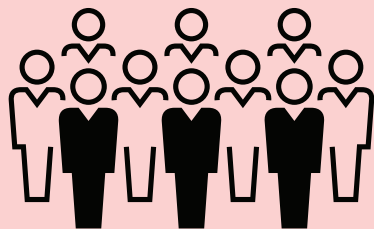
- Att stärka hälsa, resiliens och tillgång till sjukvård för migranter som faller utanför samhällets skyddsnät samt öka Svenska Röda Korsets kunskap i dessa frågor.
- Att träffa 450 unika patienter.
- Att genom tillgängliga och flexibla besvara 850 ärenden genom den nationella rådgivningen, som är en del i verksamhetens nationella uppdrag.

Så nådde vi våra mål

Genom att erbjuda rådgivning till papperslösa personer och till sjukvårdsregionerna vill vi att fler som lever i papperslöshet ska få sina vårdbehov tillgodosedda. Under 2020 nådde vi fler patienter än planerat.

Den nationella rådgivningen hade 1 263 ärenden under 2020. Målet var 850 ärenden.

486

unika patienter under 2020

Utfall

Mål

450

486

Utfall

1 ingen uppgift

Mål

Under 2020 hjälpte vi 680 patienter till den offentliga vården. Målet var 600 patienter.

Utfall

Mål

600

680

850

1 263

3

↑ Mohammad Faruq, 12 år, kom till Cox's Bazar för fyra år sedan med sin familj. Han drömmer om arbeta som lärare när han blir stor.

Hjälp till flyktingar i Bangladesh

Sedan 2018 arbetar vi på plats i Cox's Bazar med humanitära insatser inom sanitet och hygien. Under 2021 ska vi fortsätta arbetet med rent dricksvatten och information om god hygien.

Kriser och katastrofer fortsätter att skörda liv och tvinga människor på flykt. De som drabbas hårdast är redan sårbara samhällen där det ofta råder brist på mat, tillgång till rent vatten, sjukvård och skydd mot extremväder.

Därutöver drabbas särskilda grupper som kvinnor, barn, äldre och människor med funktionsnedsättning ofta extra hårt.

Våra insatser i Cox's Bazar i Bangladesh är ett bra exempel på utmaningarna att arbeta i en långvarig, utdragen och komplex humanitär kris, där vi både arbetar med att rädda liv samt att stärka människors motståndskraft på längre sikt. Programmet ger även en bra insikt i hur Röda Korset arbetar med fokusområdena katastrofriskreducering, WaSH (vatten, sanitet och hygien), skydd, genus och inkludering samt miljö och hållbarhet.

År 2018 började vi arbeta mer långsiktigt med ett vatten- och sanitetsprogram tillsammans med Brittiska Röda Korset (BRK) och Bangladeshiska Röda Halvmånen (BDRCS). Målet var att stärka flyktingarnas motståndskraft mot vattenburna sjukdomar samt minska riskerna genom att förbättra hälsa, sanitet och hygien samt tillgång till vatten av bra kvalitet. Insatserna gjordes med fokus på hållbarhet och långsiktighet. Vårt bidrag är en del av en större insats där flera nationella partnerföreningar tillsammans bidrar med olika humanitära insatser.

Så når vi tänkta effekter

De humanitära behoven i världen är rekordstora och förväntas öka ytterligare framöver. Dessutom blir kriserna mer långvariga och komplexa vilket gör de humanitära insatserna alltmer utmanande. Det här kräver nya tillvägagångssätt för att stärka kopplingen mellan humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd. Vi måste rädda liv samtidigt som vi stärker människors och sårbara samhällens motståndskraft på sikt. Ytterligare en utmaning är att finansieringen legat kvar på ungefär samma nivå de senaste åren – en nivå som inte ens täcker hälften av de humanitära behoven i världen.

Röda Korset har tillsammans med Rödakorsrörelsen goda förutsättningar att arbeta i dessa komplicerade sammanhang tack vare vår konstanta närvaro av lokala föreningar och volontärer som har möjlighet att skala upp och arbeta före, under och efter kriser och katastrofer.

Våra metoder bygger på principen att det är bättre att förhindra än att lindra. För varje krona vi spenderar på att förebygga en katastrof sparar vi nio kronor som det hade kostat i återuppbyggnad. För att inte glömma alla liv som har räddats under de senaste decennierna tack vare investeringar i motståndskraftiga samhällen.

För varje krona vi spenderar på att förebygga en katastrof, sparar vi nio kronor i återuppbyggnad.

Vår styrka är att vi arbetar brett med många olika sektorer. Vi vet från erfarenhet att det inte är tillräckligt att enbart investera i exempelvis flodvallar för att stärka människors motståndskraft. Människor behöver också tillgång till mat, rent vatten och sanitet, hälsa och sjukvård. Vår utgångspunkt är att lokala samhällen själva ska identifiera sina styrkor och behov samt involveras i verksamheterna, och att den analysen sedan ska guida vårt arbete.

Så styrker vi vår metod

Röda Korsets internationella programstöd utgår från överenskomna policys och riktlinjer baserade på internationella standarder, till exempel Sphere och CHS*. Det gäller även mål- och resultatstyrning som följer etablerade metoder för behovsanalys, planering, uppföljning och utvärdering. Landteamen följer regelbundet upp programstödet per land. Utvärderingar används för att verifiera resultat och ta fram rekommendationer för fortsatt implementering. En deltagande metod (Participatory Project Review) används med projektteamen för att regelbundet utvärdera projektimplementeringen. För att systematiskt säkerställa kompetensen av all personal och delegater kommer vi vidareutveckla utbildningar inom tvärfrågor som skydd, kön, delaktighet, ansvarsutkrävande, frivillighet, miljöanpassning, resultat och måluppföljning (PGI*, CEA*, MEAL*, Green Response, volunteering).

Målgrupp

Vi arbetar för att nå de mest sårbara människorna och att ingen ska lämnas ensam i en katastrof. Redan sårbara samhällen där det ofta råder brist på mat, tillgång till rent vatten, sjukvård och skydd mot extremväder drabbas ofta extra hårt.

*CHS: Core Humanitarian Standard, PGI: Protection, Gender and Inclusion, CEA: Community Engagement and Accountability, MEAL: Monitoring, Evaluation, Accountability and Learning

Våra insatser i Cox's Bazar

Vårt mål 2020 var att ge totalt 20 000 invånare i Cox's Bazar tillgång till rent dricksvatten, latriner, handtvätsstationer, duschar, avfallshantering samt hygienfrämjande aktiviteter. Vi har framgångsrikt överträffat målet.

Totalt har 27 500 personer fått tillgång till latriner och duschfaciliteter av vilka 65 procent anpassats till personer med funktionshinder. Av de 500 planerade latrin- och duschläggningarna var 1 032 (632 latriner och 400 duschläggningar) i bruk vid årets slut med stöd från ett antal olika organisationer, däribland Röda Korset. Totalt har 14 500 personer nåtts dagligen med rent dricksvatten. 9 088 personer har fått information om hur man bäst tar hand om sin hygien. Under pandemin nådde vi ytterligare 10 000 personer genom förstärkta informationskampanjer samt utbygda vattenfaciliteter.

Under 2020 utfördes tester av vattenkvaliteten vilka visade att vattnet var helt säkert att dricka. Röda Korset har också på plats bidragit med tekniskt stöd inom vattenförsörjning och hygienfrämjande aktiviteter.

Rödakorsrörelsen har tillsammans med andra organisationer hjälpt 1,2 miljoner människor i Cox's Bazar sedan flyktingkrisen startade 2017. Av dessa har 346 500 fått hjälp med vatten och sanitet.

De långsiktiga effekterna är:

- Minskad vatten- och hygienrelaterad ohälsa.
- Minskad sårbarhet och utsatthet för framtida katastrofer.
- Minskad påverkan på miljön.
- Minskad stigmatisering och diskriminering samt bättre integrering av marginaliserade människor.

Vår förändringskedja 2021

Insats	Förväntat utfall	Resultat	Effekt kort sikt	Effekt lång sikt
Pumpa grundvattnen (med hjälp av solenergi), rena, förvara vattnet samt leverera till olika distributionsställen i lägret	Vatten finns tillgängligt som uppfyller internationella standarder när det gäller tillgång, kvalitet och kvantitet Ett av de existerande borrhålen har uppgraderats för bättre kvalitet och hållbarhet. 17 000 personer kommer dagligen ha tillgång till vatten (31 liter/dag) från 6 vattendistributionssystem Ett nytt fungerande djupt borrhål har konstruerats och ytterligare tre planeras med hjälp av solcellssystem	Kvinnor, män, flickor och pojkar (inklusive personer med funktionsnedsättning) har tillgång till rent dricksvatten utan avbrott	Bidra till en dräglig levnadsstandard och minska spridning av sjukdomar	Förebygga risk för vatten- och hygienrelaterad ohälsa
Bygga och reparera latriner och duschar samt säkerställa adekvat hantering av slam för en säkrare miljö	Etablera 30 nya latriner och 20 nya duschar under 2021 Reningsanläggningen uppgraderas för att kunna ta emot tre gånger så mycket slam – från 5 000 liter/dygn till 15 000 liter/dygn 100% av allt slam hanteras på ett hållbart och kostnadseffektivt sätt	Kvinnor, män, flickor och pojkar (inklusive personer med funktionsnedsättning) har tillgång till dusch och toaletter anpassade efter sina behov och skyddsrisiker	Bidra till en något förbättrad levnadssituation, förbättra miljö samt minska spridning av sjukdomar	Minska vatten- och hygienrelaterad ohälsa med minimal miljöpåverkan
Sprida information om god hygien	Fler än 11 000 kvinnor, män, flickor och pojkar nås med information om hur man bäst tar hand om sin hygien 75% av deltagarna har kunskap om hygien	Kvinnor, män, flickor och pojkar förbättrar sina kunskaper om vattenförsörjning, sanitet och hygienfrämjande beteenden	Minska spridning av sjukdomar	Minska vatten- och hygienrelaterad ohälsa
Ge information om god hygien vid menstruation och dela ut sanitetsskydd	2 250 ungdomar och unga vuxna nås genom aktiviteter för att öka medvetenheten om mens 4 000 unga kvinnor och flickor har tillgång till sanitetsskydd anpassade efter sina behov	Ungdomar och unga vuxna är medvetna om och har säker tillgång till lämpliga lokala metoder för hantering av menstruationshygien	Minska stigmatisering kring mens och bidra till förbättrade sanitetsvillkor	Flickors mens hindrar inte skolgång och deltagande i samhället i stort vilket bidrar till större inkludering
Granska miljöpåverkan av vår verksamhet och föreslå ett grönare tillvägagångssätt	Ytterligare solcellssystem används för att driva vattenpumpar istället för bränsle-drivna generatorer Uppgradering av slamanläggning vilket gör att fler latriner töms och slammet tas om hand på ett mer miljövänligt sätt. 3 000 träd planteras för att mildra jorderosion	Mer hållbart användande av resurser	Minska miljöpåverkan	Minska sårbarhet och utsatthet för framtida katastrofer

→ Tillgång till rent vatten är en förutsättning för god hälsa. Röda Korset renar vattnet med klorin vid en av vattenanläggningarna i Cox's Bazar.

4 000

flyktingar ska få tillgång till rent vatten 2021

1,2

miljoner människor har nåtts av humanitära hjälpinsatser

Våra resurser

Vi har ett stort antal personal i fält samt ett antal sekonderade delegater till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen (IFRC) och Internationella rödakorskommittén (ICRC). I samtliga länder där vi verkar samarbetar vi med de lokala föreningarna, deras kretsar och volontärer. På huvudkontoren i Sverige arbetar även personal som koordinerar och handlägger insatserna tillsammans med fältpersonal och i samarbete med våra givare.

Verksamheten finansieras av bidrag från Sida, Radiohjälp, EU, Forum Civ, stiftelser och företagssamarbeten samt från insamlade medel.

→ Röda Korset har satt upp tält för kvinnor i Cox's Bazar där de ostört tillåts berätta om sina behov och upplevelser. Enligt Eliza Cheung (i keps) är träffarna uppskattade och de hjälper kvinnorna att höra om varandras situationer.

Resurser

Total omsättning Svenska Röda Korset, intäktsfördelning, kostnader fördelning från 2020, per program

Finansiell insats	14 mkr varav Sida HUM 9 mkr och insamlade medel 5 mkr
Volontärer	Runt 200
Personal (antal sekonderade, kontoret i Stockholm)	2 delegater och 6 nationell personal, 10 personer från BDRCS, 3 rådgivare i Stockholm

Lärdomar

Coronapandemin, återkommande naturkatastrofer, avsaknad av långsiktiga lösningar för flyktingarna och utarmning av miljöresurser har gjort de humanitära insatserna minst sagt utmanande. Det har varit viktigt att stärka den nationella föreningens förmåga att ta över drift och ökat ägandeskap av verksamheten. Trots utmaningarna visar de goda resultaten fram till idag att våra insatser har bidragit till att undvika allvarliga utbrott av vatten- och hygienrelaterade sjukdomar i världens största flyktingläger.

En lärdom från pandemin är vikten av att snabbt ställa om och tidigt arbeta med information för att minska rykten och smittspridning. Att utbilda fältpersonal om covid-19 har varit centralt i att minska smittspridningen. Det har däremot varit svårt att mäta effekterna av rörelserestriktionerna på kvinnor och flickor, vilket är något Röda Korset kommer satsa på i framtida insatser.

För att stärka invånarnas motståndskraft mot framtida

katastrofer och kriser arbetar rödakorsrörelsen också med att utbilda volontärer i att själva driva verksamhet. I Cox's Bazar har man till exempel fått lära sig att underhålla vattenstationer och sprida sin kunskap vidare. På så sätt bidrar vi till att kunskap finns kvar även när Röda Korsets närvaro avtar.

Så mäter vi resultat

Volontärer samt personal från de nationella föreningarna utför utvärderingar och uppföljningar som bland annat kan bestå av fokusgruppsdiskussioner och intervjuer med nyckelpersoner i de samhällen vi arbetar i. Svenska Röda Korset utför själva också utvärderingar och uppföljningar med det lokala projektteamet, och ger feedback och rekommendationer till den nationella föreningen som kan justera sin verksamhet därefter. All verksamhet som finansieras av Svenska Röda Korset utvärderas i slutet av projekten.

Vi använder oss både av kvantitativa och kvalitativa indikatorer som samlas in genom observationer och feedback, till exempel från möten med invånarna eller genom uppsökande verksamhet. Feedback samlas också in via radiokanaler eller andra formella eller informella kanaler. Informationen analyseras av personal på plats innan den skickas till Röda Korset.

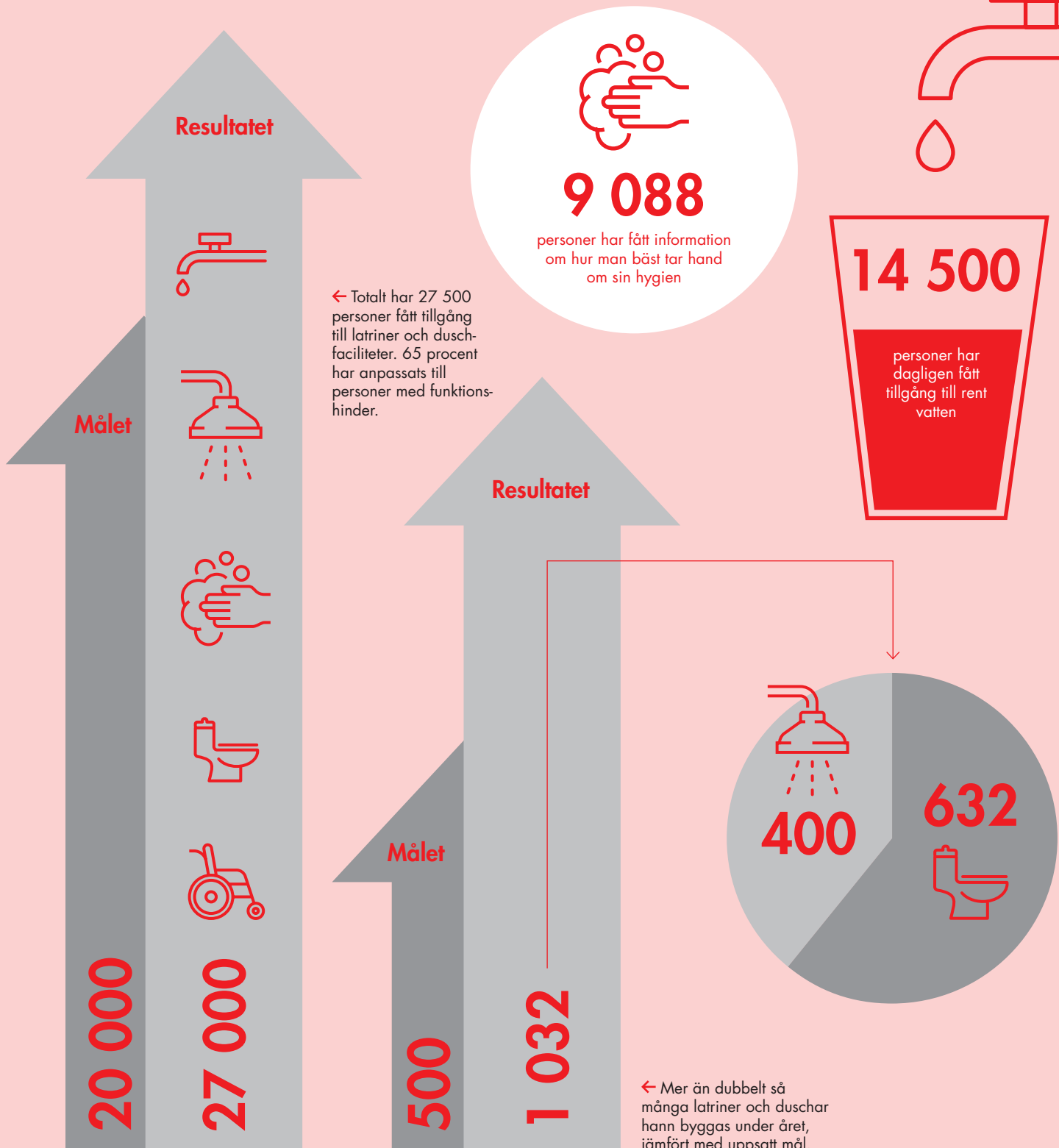
Några exempel på indikatorer är antalet personer med tillgång till och som använder en sanitetsanläggning, som har tillräckliga kunskaper om hygien eller som använder ett välskött vattenförsörjningssystem. ○

Mål 2020

- Att minska riskerna för vattenburna och vattenrelaterade sjukdomar i läger 18, samt i omgivande områden i flyktinglägren Kutapalong Rohingya med fokus på långsiktiga hållbara och lokala lösningar.
- Att integrera skydd, genus och inkludering i alla verksamheter.
- Att öka engagemanget för miljö- och klimatfrågor.

Så nådde vi våra mål

Vårt mål var att ge 20 000 invånare i Cox's Bazar tillgång till rent dricksvatten, latriner, handtvätsstationer, duschar, avfallshantering samt hygienfrämjande aktiviteter. Dessa mål har framgångsrikt överträffats.

**Tillsammans
gör vi skillnad.**

www.rodakorset.se

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL